

Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sistemi'nin Güçlendirilmesi Projesi

BASIN BİLGİ NOTU

Türkiye'nin 8 bin 500 km'lik kıyı şeridi, yaklaşık 4 bin bitki ve hayvan türünü ve onların yaşam alanlarını barındırıyor. Ancak, bu alanlar, kaynakların aşırı kullanımı ve kıyı alanlarındaki yoğun kullanım baskısı nedeniyle tehdit altında. Bu olumsuz etkilerin azaltılması Türkiye'nin ulusal deniz ve kıyı koruma sisteminin güçlendirilmesi ve etkin yönetiminin sağlanması amacıyla; 2009 yılından bu yana "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" yürütüldü.

Proje, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ortaklığında ve Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle hayata geçirildi.

Altı bölgede yürütüldü

Çalışmalar Türkiye'de altı bölgede gerçekleştirildi:

- Foça, Özel Çevre Koruma (ÖÇK) Bölgesi
- Gökova ÖÇK Bölgesi
- Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi
- Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi
- Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi
- Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

Çok önemli kazanımlar sağlandı

2009 yılından beri yürütülen proje kapsamında önemli kazanımlar elde edildi.

Gökova ÖÇK Bölgesi içerisinde yer alan Akyaka Beldesi'nde Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Eğitim ve Uygulama Merkezi kurularak, müfredatı hazırlandı.

Proje uygulama alanlarında sorumlu kurumların temsilcileri ve ilgili diğer paydaşlara Deniz Koruma Alanları, bu alanların yönetimi ve deniz koruma alanlarında turizm yönetimi konu başlıklarında eğitimler verildi. Merkez ayrıca uluslararası eğitimlere de ev sahipliği yaptı.

Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi ile Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nda denizel biyolojik çeşitlilik envanter belirleme çalışmaları yapıldı.

Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi'nde yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda toplam 160 makro bentik ve nektonik hayvan türü ve 122 planktonik ve makro bentik bitki türü tanımlandı.

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nda yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde ise toplam 671 makroskopik tür ve uluslararası sözleşmelere ve kriterlere göre koruma altında olması gereken 16 tür tespit edildi.

İzleme ve koruma çalışmaları sonucunda, Fethiye-Göcek ve Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgeleri'nde deniz kaplumbağası yuvalama, izleme çalışmalarında hedeflenen 350 ortalama yuva sayısına ulaşıldı.

Foça ÖÇK Bölgesi'nde Akdeniz fokusu ile Gökova ÖÇK Bölgesi'nde kum köpekbalığı izleme çalışmalarında hedeflenen yıllık 70 ve 25 gözlem sayılarına ulaşıldı.

Foça ÖÇK Bölgesi'ndeki denetleme sistemi tekrar etkin hale getirildi. Gökova Körfezi'nde ilan edilmiş olan balıkçılığa kapalı alanların sınırları, işaret direkleri ve tabelalar yerleştirilerek daha görünür hale getirildi.

Saros Körfezi ÖÇK Bölgesi ilan edildi, Gökova ÖÇK Bölgesi genişletildi

Türkiye'nin de taraf olduğu Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin 2020 hedefleri doğrultusunda korunan alanların tüm ekosistem tiplerini de temsil edecek şekilde dünya yüzölçümünün %10'nuna çıkarılması hedefleniyor. Proje öncesinde, kıyılarımızda korunan alanlar %2,8'di. Proje sürecinde; Saros Körfezi'nin ÖÇK Bölgesi olarak ilan edilmesi ve Gökova ÖÇK Bölgesi'nin de genişletilmesi ile bu oran %4'e çıktı. Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları sistemi yaklaşık olarak 100.000 hektar genişleyerek; başlangıca göre yüzde 45 arttı.

Finansal sürdürülebilirlik sağlandı

Projenin önemli çıktılarında biri de finansal planlama ve sürdürülebilirliğin sağlanmasıydı. Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının sürdürülebilir finansmanı için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü İzin ve İşletmeler Şube Müdürlüğü kurularak, gerekli sistemler oluşturuldu.

Proje bölgelerinin ürettiği yıllık değer 800 milyon TL

Deniz koruma alanları geniş bir hizmet ve ürünler yelpazesi sunarak, özellikle yöre halkının bireysel ve sosyal refahına da katkıda bulunuyor. Proje bölgelerinde yapılan ekonomik değerlendirme çalışmaları sonucunda deniz ekosistem hizmetlerinin toplam yıllık değeri yaklaşık 800 milyon TL olarak belirlendi. Foça ÖÇK Bölgesi'nde, ticari balıkçılar deniz koruma alanından yılda yaklaşık 12 milyon TL gelir elde ediyor. Gökova ÖÇK Bölgesi'nde balıkçılığa kapalı alanların ilanından önce tekne başına elde edilen aylık gelir 1.485 TL iken ilandan sonra 2.267 TL oldu, yani 1,5 kat arttı.

Foça ve Gökova ÖÇK Bölgeleri'nin doğası, temiz deniz ve kıyıları, sessizliği, kitle turizmine kapalı oluşu nedeniyle farklı çekim destinasyonu haline geldiği, "Tesis olmazsa kimse gelmez" inancının aksine, tesislerle doldurulmamış alanların başlı başına cazibe merkezi olduğu görüldü. Sadece Köyceğiz-Dalyan Bölgesi'nde geceleyen ziyaretçiler, gününbirlik alan kullanımını, gününbirlik tekne turları ve bir dalış merkezi ile yerel ekonomiye yılda yaklaşık 92 milyon TL gelir sağlıyor.

Dünya'da sadece Akdeniz'de yaşam alanı olan ve denizlerin akciğerleri olarak bilinen deniz çayırları, ormanlardan 5 kat daha fazla karbonu tutarak ve depolayarak iklimi düzenliyor. Altı proje alanındaki deniz çayırları yılda yaklaşık 10 milyon TL değerinde hizmet sunarak iklim değişikliği ile mücadelede doğal bir çözüm sunuyor. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi kıyıları, yılda yaklaşık 28 milyon TL değerinde bir atıksu artıma maliyetini karşılıyor.

Yerel Çalışma Grupları oluşturuldu

Proje alanında; kurumlar arası koordinasyon yapılarını güçlendirmek için yerelde İzmir ve Muğla Valilikleri koordinasyonu ve oluru ile yönetim planlarının hazırlanmasına destek olan, uygulayan ve izleyen destekleyici Yerel Çalışma Grupları oluşturuldu.

Balıkçılıkta önemli aşamalar kat edildi

Gökova ÖÇK Bölgesi'nde 2010 yılında ilan edilen 6 Balıkçılığa Kapalı Alanın izleme çalışmalarına başlandı. Bu alanlara 2012 yılında Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi'nde ilan edilen 4 Balıkçılığa Kapalı Alan daha eklendi. Sonuç olarak; Gökova ve Datça-Bozburun ÖÇK Bölgeleri'nde 10 adet balıkçılığa kısıtlı alan ilanı ile toplamda 4.000 hektarlık alan koruma altına alındı.

Korunan alanlardaki balıkçılığı iyileştirmek için GEF Küçük Destek Programı (SGP) – COMDEKS ile ortak bir çalışma yürütüldü. İlgili su ürünleri kooperatifleri ve ulusal çevre dernekleri ile işbirlikleri yapıldı. Bu kapsamda, Gökova ÖÇK Bölgesi'nde balıkçılığa kapalı alanlarda sualtında kalan av araçlarının tespiti ve temizlenmesi çalışması gerçekleştirildi.

Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi'nde kıyı balıkçıları ve balık restoranları ile sorumlu balıkçılık modeli üzerinde çalışıldı. Yaklaşık 100 kadın balıkçıya sorumlu balıkçılık konusunda eğitim verildi. Ayrıca, Gökova Körfezi içerisindeki balıkçıya kapalı alanların işaretlenmesi, bilgilendirici malzemeler üretilmesi ve balıkçılar arasından tespit edilen korucuların denetimiyle Akyaka ve İngiliz Limanında etkin bir denetleme sağlandı.

Kirlilikle mücadelede başarılı çalışmalar

Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi'nde yüzer araçlardan kaynaklanan tehditlerin kontrolü için çalışmalar yapıldı. Deniz çayırlarının teknelerin demirlemesinden zarar görmesini engellemek ve kirliliğin bertarafı için eylem planı hazırlandı. İlk etapta Göcek ve Dalaman Koylarında 100 şamandıra ve 300 mapa hizmete sokuldu. Limanlara pis su atıklarının alımını kolaylaştıran sistemler yerleştirildi.

Koylara katı atık konteynerleri yerleştirildi. Katı atık yönetimi için gerekli adımlar atıldı.

Ulusal Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Strateji ve Eylem Planı hazırlandı. Bu plan, kültürel ve doğal deniz değerlerimizin korunmasının yanı sıra, Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin sürdürülebilirliğini de sağlayacak.

Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM) ve UNDP Türkiye tarafından, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütüldü